

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
CLASILA IN LATVINA ROVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnost: na Slovensko delavci (sloven Oh-
man.) in Kanada \$2.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Clevelo
\$7.50 na leto, \$4.50 na pol leta; na Lon-
donu \$9.00.
Subscriptions rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$4.00 per year,
Chicago and Clevelo \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Črna glasila po dogovoru. — Rokopisi ne so
vrzajo.
Advertising rates on agreement. — Manu-
scripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2627-28 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Listom v oklepaju, na primer (July 11,
1933), poleg vsakega imena na naslovu po-
sreduje, da nam je s tem datumom potekla
abonement. Posreduje jo praviloma, da se
v tem listu ne utvari.

138

Domač drobiž

Se eden kemik

Chicago. — Frank Podlpec mlajši iz Cicera, izšolan kemik, je odšel v New Jersey, kjer nastopi s posredovanjem Jos. Zavertnika službo pri Barrett Co. v Edgewaterju, N. J. Stanoval bo pri Zavertniku v Harrington Parku.

Zadet od strele

Pueblo, Colo. — Tu je umrl John Mišmaš, star 37 let in do-
ma iz Kala pri Ambrusu na Do-
lenjskem. Ubila ga je strela dne
12. avgusta. Bil je član SNPJ in
neoženjen. Zapušta dva brata v
Pueblu in enega v starem kraju.

Ubit na cesti

New Waterford, Nova Skotija,
Kanada. — Dne 12. avgusta je
bil tu ubit na cesti Herman Hei-
nekamp, star 23 let in bivši član
društva št. 568 SNPJ. Ubit ga
je tuj avto, ki je treščil vanj, ko
je ob cesti popravljal svoj avto.
Bil je na mestu mrtve. Njegov
oče, ki je bil tudi član SNPJ, je
bil leta 1927 ubit v prometno-
vni. Tu zapušta mater, dva
brata in sestro.

Rojak obstreljen

Cleveland. — Ko je 26-letni
Frank Rudman zadnji pondeljek
lovil ribe na pomolu mestne e-
lektrarne ob vzhodni 53. ulici, je
prifrčala krogla in mu prevrta-
la desno plečo in pljuča. Težko
ranjenega so odvedli v Charity
bolnišnico. On in njegov brat
George, ki je bil s njim, ne ve-
sta kdo in zakaj je streljal. Po-
licija meni, da je nekdo v bližini
streljal v tarčo in po nesreči za-
del Rudmana.

Iznajditelj išče denarno pomoč
Johnstown, Pa. — Frank Turk,
617 Ferndale ave., je iznašel dva
stroja, ki bosta z električnim po-
gonom služila kuharskim name-
nom. Ker pa ne more iz finanč-
nih osirom sam patentirati stro-
jev, bi rad dobil rojaka, ki bi mu
pomagal.

Nov grob

Cleveland. — Umrl je Louis
Saurin, star 48 let in doma iz
Hruškovja pri Gorici. Tu je bil
19 let in zapušta ženo, v starem
kraju pa očeta, šest bratov in se-
stro.

Farmerji v stavlki

Richfield Springs, N. Y. —
Stavke farmerjev, ki je bila v
državi New Yorku, so se udele-
žili vsi slovenski farmerji v tej
okolici, le eden je vozil mleko na
trg, a ne dolgo. Stavkarji so mu
pretaknili vse šrambe in razlili
mleko.

Najnovejša avtne nesreče

Gary, Ind. — Zadnje sredo so
bili v koliziji med avtom in vla-
kom Nickel Plate linije ubite tri
osebe: Math Tunković, star 46
let, njegov 21-letni sin Math in
Robert Cuga. Ostanki avta so
viseli na nosu lokomotive osem
blokov daleč. Nesrečna družba
se je vračala s farme, kjer so ku-
pili prašička za proslavo rojst-
nega dneva. Prašček je bil tudi
ubit v koliziji. — Istega dne je
umrla v Frances Willard bolniš-
nici 34-letna Mary Strnad iz Ci-
cera na polkrobnosti, ki jih je do-
bila v avtne nesreči 6. avgusta.
Njen naslov je bil 5422 W. 24th
street.

Prestal nevarno operacijo

Brooklyn, N. Y. — Frank U-
mek se je moral še drugič pod-
vreči težki operaciji na želodcu,
katero je pa srečno prestal.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Zakaj ne pišem?

Sharon, Pa. — Zadnje čase
sem bil večkrat vprašan, zakaj
se nič ne oglasim v našem pri-
tjubljenem delavskem dnevniku
Prosveta. Več vzrokov imam.
Vsakemu je lahko znano, da nas
je Hooverova prosperiteta do
kosti ogledala. Roosevelt sicer
marljivo krpa, pa kaj pomaga,
ko se pa kapitalisti nečesto po-
koriti njegovemu povelju.

Roosevelt je dal delavcem ve-
liko moč, da se lahko strokovno
organizirajo. Ali delavci to upo-
števajo? Se dve tretjini delavcev
sta brezbržni; ne vedo, kje jih
čevljev žulji in kje jih kapitali-
zem za vrat tišči. Roosevelt pravi,
naj delavci pomagajo in naj se
organizirajo. Torej se mora-
mo delavci poslužiti sami te pri-
like in se organizirati, da bodo
skupno zahtevali svoje pravice.

Ali ste že kdaj slišali, da je
kakšen vojskovodja dobil zma-
go brez boja? Tudi še nismo sli-
šali, da bi šli vojaki v boj brez
pušk ali posameznice. Tudi delav-
stvo se mora poslužiti svoje mo-
či v organizaciji s kupnim na-
stopom. Brez boja ni zmage. De-
lavstvu je nihče ne prinese na
krožniku, ako si je samo ne izvo-
juje. Priliko ima sedaj bolj ko
kdaj prej, le poslužiti se je mo-
ra — izrabiti jo mora sebi v
prid.

Zanesljivo sem izvedel, da so
julija meseca pri Pittsburgh
Coal Co. od 20 do 40 tonov pre-
moga nakopali, na plačilni dan
pa so prejeli od pet do deset do-
larjev manj kakor prejšnji me-
sec. Ali naj delavec gara naprej
pod takimi pogoji? Ne, ampak
zahtevati mora odločno svoje!
Roosevelt je dal delavstvu priliko,
da postane močno in odlo-
čujoče v lastnih organizacijah.
Delavci vseh narodnosti, odpr-
mo na široko oči in podajmo si
roke. Primimo za vaje in vo-
dimo boj za delavske interese
skupno.

Rojakom, ki mi pišejo, če sem
še živ: Da, pa še kako! Svar je
pa taka, da so me razmere in le-
ta zelo utrudile. V juliju sem i-
mel \$11.75 več vnoznih stroškov
kot sem zaslužil. Ker je 1. av-
gusta nastal velik štrajk po ra-
znih krajih v premožarskih re-
virjih, sem tudi jaz zaštrajkal
in ostal doma za nedoločen čas,
dokler se razmere ne izboljšajo.
Vam vsem delavcem pa ključem:
Stojte trdno v vaših vrstah do
zmage! Kakor hitro bo kazalo na
boljše, vas zopet obiščem in se
vam že sedaj priporočam. Pom-
nite, da so nam baš sedaj delav-
ski listi najbolj potrebni, za-
to storite vse, da jih ohranimo.
Nam je dnevnik Prosveta neob-
hodno potreben vedno, posebno
pa v teh kritičnih časih.

Anton Zidanšek.

Igra z duhovi

Eveleth, Minn. — V delavni-
ci duhov ne giblje sam človeški
izdelek, ampak slave tu val po vo-
ji prvobitnosti, iz katere so sku-
paj izhajali. Duh je duh, pa naj
bo v pnaži, avinjak ali človeški
posodi. Ali duh izliva pridu-
hove, sile, odpor, slabosti, moč,
zver, človečanstvo, zagrizenost,
upoštevjanje, pozabljenost, samo-
pomoč. In ta igra duhov se kar
naprej razvija, pa naj bo Ho-
over za predsednika ali Roosevelt.

Mnogi delavci ne bi radi vide-
li, ako bi Hoover bil ponovno iz-
voljen, da bi bilo boljše zanje,
kajti Hoover bi mnogo govoril,
a malo ali ničesar storil za delav-
stvo. Njegovo gledanje pomanj-
kanja bi delavstvu dajalo pobu-
do. Rekli bi: Na Hoovera se ne
moremo zanašati, zato si mora-
mo kar sami pomagati kakor ve-
mo in moremo. Delavstvo bi se
začelo zanimati za svoje usode
in jo vzele v roke. Roosevelt,
na drugo roko, nekaj sklada in
krpa razvaline, katere je razde-
jal vihar depresije. Ali ravno s
tem skladenjem je pogasil po-
rast delavskega zanimanja za
svoje delo. Sedaj se izročajo vsi
Rooseveltu in govore, da nas bo
še Roosevelt potegnil iz razbur-
kanih valov na lepšo gladino in
privedel v obljubljeno deželo
boljših časov. Saj je na krmlu in
skrbni za nas; lahko se oddahne-
mo in ga pustimo pri miru.

Tako ostrino je Roosevelt vzel
delavskemu duhu, da ni sedaj ne
krop ne voda. Delavstvo se za-
naša na Roosevelta in Roosevelta
na delavstvo. Kaj lahko je tega

zanašanja, se da že naprej iz-
računati. V tem zanašanju je
Roosevelt zvalil vse breme na
ljudstvo, tovarništvo in podjetni-
ke in si umil roke z besedami:
"Mi smo storili svoje dolžnosti,
vam dali kašipot v roke, odgo-
vornost in uspeh leži na vaših
ramenih. Ako bo vsak prepeval
svoj del, boste prišli kamor smo
zarisali, drugače ne. Za one, ka-
teri se ne bodo zmenili za kaši-
pot, imamo gorjaka, ki se bo ra-
bila po vsej dolžini."

Preložitev bremena na druge
rame je dobro za človeka, ki
preloži breme, vprašanje pa je,
bodo li druge rame voljne nosi-
ti drugo breme poleg svojega?
Izkušnja pokazuje, da izročitev
bremena drugim v obdelavo vr-
ne slabo izpričevalo, slab izde-
lek, ki se ob prvem pogledu po-
tre. To je umik v varno ozadje,
umik, kateri bo v slučaju neus-
peha nudil vsaj eno tolažbo, na-
mreč: "Niste se ravnali po na-
ših kašipotih."

V verski zgodovini se čita, da
si je Pilat, ko je obsodil Krista,
umil roke pred ljudstvom, da se
s tem dejanjem iznebi odgovor-
nosti. Ali je res kje voda, ki
opere človeška dejanja ter vrne
človeka zopet avtu čilega in mla-
dega?

V kraljestvu duhov je mnogo
selov, ki tekaajo od selišča do se-
lišča, od mesta do mesta in kli-
čejo ljudem: "Vstanite, s pe-
sakom namažite koleasa, osišča,
dvignite cesto, bregove v dolino.
Kar raste, tega se ne dotakniti.
Kar je dorastlo, ven izpulite. Ker
se vleče težko, zadržajte — kam
drugam. Kdor se valja v prahu,
izprašite prah s človeka ter ga
dvignite k zvezdam. V prah z
njim, kdor bo tja gledal. Bojste
se gospoda, velik je; k vam se
pelje v zlati posodi. Mirno na-
prej — od tu naj si nihče ne dr-
zne."

J. Kovacek.

Kmetijske unije

Menominee, Mich. — Zadnje
spomlad smo kmetje v zgornjem
Michiganu ustanovili nekakšno
farmarsko unijo, katere glavni
namen je: izposlovati višje ce-
ne vsem mlečnim produktom. Ta
organizacija je v zvezi s kmetij-
sko organizacijo v Wisconsinu;
tukajšnja organizacija deluje po
istem programu in gre za istimi
cilji kot ona v Wisconsinu.

Vlada v Washingtonu dosedaj
še ni pokazala nobenega zani-
manja za živinorejce oziroma far-
marje, ki se bavijo z mlekom.
Cene mleku ne gredo gor. Ker
organizacija ne mara iti na stav-
ko, kajti ni izgleda za popolno
zmago, smo pričeli delovati v po-
polnoma drugi smeri.

V zadnjih par tednih so se po
vsem gornjem Michiganu ustano-
vile unijske postojanke. Vsaka
postojanka ima svoje odbornike,
kateri bodo vodili unijske poale
prav tako kot pri vsaki industri-
jski uniji. Zadnjega tega mese-
ca se bo vršila konferenca ali
konvencija za gornji Michigan v
mestecu Carney. Tam bodo zbo-
rovali delegatje, ki jih pošljejo
unijske postojanke. Na tem zbo-
rovanju se bodo začrtale smer-
nice za kontroliranje ne same
mlečnih, temveč vseh kmetijskih
pridelkov, tako da trgovci, ki se-
daj požro ves dobiček, se bodo
potem obrisali pod nosom. Tu-

kajenje postojanko bom zastopal
tudi jaz. Če se bo na tem zbor-
ovanju nahajal še kakšen Slove-
nec, me bo jako veselilo, ako se
spoznava.

V tukajšnji naselbini je vse
nekam oživilo. V naselbini, kjer
se nikdar nihče ni drznil govoriti
o kakšni uniji, bo v kratkem ča-
su, kakor izgleda, stoodstotno or-
ganizirano. Tudi delo se je pričelo
malo obnovljati, odkar deluje
Nira.

Zasluga za organiziranje far-
marjev gre milwauškim soder-
gom. Glavni organizator je biv-
ši socialistični šerif Benson iz
Milwaukeea. On se zelo trudi
pri kmetijskih unijah, zakar mu
gre hvala in čast. On je tudi do-
ber govornik, da malo takih.

Najbolj razveseljivo in po-
membno pri vseh teh kmetijskih
in industrijskih organizacijah je
to, da se že in se še bo v veliko
večji meri izobraževalo in nosi-
lo med člane nauk socializma.

Chas. Kramer.

Na severu vse mirno

West Allis, Wis. — Kaj je
vzrok, da ni dopisov iz naših
dveh naselbin — Milwaukee in W.
Allis? Stvari, ki se zadnje ča-
se tu dogajajo, so vredne, da jih
izve širša javnost.

V mestu Milwaukeeju se vidi-
jo veliki plakati: "Davkoplače-
valci, podpisajte peticije za odpo-
klje župana in znižanje davkov!"
Milwauškega soc. župana D. W.
Hoana so namreč delavski na-
sprotniki obdolžili, da je on kriv
visokih davkov. Če bi njega ne
bilo, da bi bili davki polovico niž-
ji. Tako tolažijo nasprotniki so-
cialistične stranke nezavedno
maso, posebno pa maso poljske
narodnosti.

Tudi med nami se dobe ljudje,
ki bi volili za odpadke poštenega
človeka, toda peticije ne podpi-
šejo, kajti če zmagajo nasprotni-
ki, bo treba stroške plačati in vsi,
ki bodo peticije podpisali, bodo
tudi orgovorni za stroške. Tako
modrujejo naši nezavedni in ne-
premišljeni rojaki. Upam pa, da
te sorte jih je zelo malo. Zato
naj povem, da mesto Milwaukee
še ni imelo bolj poštenega župa-
na in ga ne bo lahko dobiti, ako
se sedanjim odpoje županskem u-
radu. Sicer ni strahu, da bi se
kaj takega pripetilo, toda lahko
se napravijo nepotrební stroški
mestni blagajni.

Upam, da med Slovenci ne bo
Judežev, ampak da se bodo tudi
oni, ki so se danes navdušeni za
odpokie, premislili, se prebudi-
li in prišli do spoznanja, da so
bili zapeljani po sladkobesednih
plačancih in po sovražnikih so-
cialistične stranke. Apellram na
vse rojake, ako pridejo med var-
nabralci podpisov, da jim poka-
žete vrata. Stranka bo natančno
pregledala vse podpise in se bo-
mo lahko prepričali, če bo med
njimi kakšen laškarijot naše na-
rodnosti.

Vzrok, da se je milwauški
župan tako zameril gospodom
kapitalistom, je mnogo, glavni
po mojem prepričanju pa je ta-
ker je zadnje čase malo predaleč
pogledal v poslovne knjige pri
mestni upravi potom svojega
pravnika in še sedaj zahteva na-
daljno preiskavo. To je strah za
republikansko stranko in tako-
zovane "nonpartizane". Pred me-
secem se je neki višji uradnik
tako prestrašil, ko so mu prišli
na sled slabega uradovanja, da
je napadel svojega poduradnika
z morilnim orožjem in ga težko
ranil, nakar je še sebi pognal

Čikaška razstava: Sto let kuharske umetnosti. Na levi je
kuharsica iz leta 1833 (Alice Uhlir), na desni iz leta 1893 (Betty
Hayden), v sredi pa iz leta 1933 (Louise Westergren).

Stavka pleteninarjev Readingu končana

Stavko končala administracija
Delavci se vrli na de-
zmago v čepu. V soboto
hijo svoje zastopnike.
vokacije policije

Reading, Pa. — Velika
ka 14.000 pleteninarjev je
čana in delavci so se vrli
delo pod pogoji, ki pomeni-
nje popolno zmago. Traja-
nad sedem tednov in Reading
ni videl take solidarnosti
cev ko v tej stavki.

Sporazum za končanje
je bil dosežen v Washing-
pod sledečimi pogoji:

1. Družbe morajo sprejeti
delo vse stavkarje brez di-
minacije radi stakovnih na-
nosti.
2. Stakarji se vrnejo ozi-
so se vrli na delo pred
dnevi.
3. V soboto (jutri) si d-
ci potom tajnega glasovan-
berejo zastopnike, ki jih
zastopali pri pogajanjih s
panijami. Kraj volitev
NIRIN delavski svetovalec
bor.

4. Zvižanje plač za 25 po-
kov.
5. Vsa bodoča nesoglasja
delavci in podjetniki bo
nal delavski odbor NIRE.

Ne povabilo tega odbora
stavkarji prej izvoliti sede-
stopnikov, ki so takoj odpo-
v v Washington, kjer je me-
mi gziroma pleteninarstvo
in zastopniki družb priš-
spoznava za končanje s
pod navedenimi pogoji.

Istočasno pa se je reading-
policija vrgla z vso furijo
stavkarje pri Reading Law
kompaniji, kjer so bili pa-
zaporedoma veliki nemiri.
vokala jih je policija, ki
la na iniciativno mestnega
v katerem majo večino re-
kanci in demokracije, pom-
za 50 mož in dobila ukaz
drastično nastopi.

Nastopila je tako dras-
da je tekem enega napada,
terem je rabila plinske bo-
privabila na pozorišče 15
ljudi. V tem spopadu ni bi-
tivni le policija, ampak tu-
sošč piketov, ki so lovili na
ploščane plinske bombe in
metili nazaj v policijo.
povzročilo jok, beg in kri-
na obbeh straneh "fronte".
končanem boju je bilo pet
odpeljanih v bolnico in en
katerega je moreči plin
zadušil, ko je ležal v siki-
nje hiše.

Stavka je tudi pri dveh
grih pralnicah in jo unija
rava raztegniti na vso pra-
čistišniško industrijo. Na
ko so odšli tudi oblačni-
ci pri dveh družbah.

Johnson zavrgel apel trg-
zbornice

Washington, D. C. —
no je trgovska zbornica
ladelphiji poslala delegat-
kapitol z apelom, naj fed-
administracija ustavi val-
nizma, ki se širi v mestu
ake ljubezni" prav tako hi-
v drugih krajih Amerike.
gaciji je bilo takoj po-
naj se vrne domov in sp-
zakon.

"Industrijski zakon,"
jal John N. Hancock, taj-
deralnega administratorja
sona; "izrečno poudarja, da
sme nihče kratiti delavcem
vico organiziranja in kole-
ga pogajanja po svojih rep-
tantih."

2000 stavkarjev se vrli
delo

Providence, R. I. — Za-
tisoe avilnih delavcev pri
rican Silk Spinning in
Weaving kompanijah v
tudestu je bila stavka ko-
to je bil dosežen začasni
sum? Delavci so bili na
več tednov.

Trgovska zbornica vabi
jake

Corinth, Miss. — Tuk-
trgovska zbornica je na-
apel tekstilnim in drug-
varnarjem na vrhodu, na-
meste svoje tovarne v Co-
v apelu prvi, da je stav-
delavstvo potrpežljivo
pravljeno delati za njih

Frank Sikole.

Revolucija na Kubi: Predsedniška palača v Havani, katero so vstali deloma oplenili, ko je diktator Machado pobegnil v izsilju.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Justin je računski podčastnik. Iz Postojne so ga poslali v Vipavo. Odtod v Stanjel. Čez Kobilo glavo in skozi Gabrovico je romal v Komen.

Tu se je vgnedil in ni imel prav za prav nobenega pravega opravka. Skladišča so bila prazna. Vojaštvo je stradalo. Imel je srečo, seveda, saj se je zanj vse srečno izteklo. Bog ve, kako je vse to tako srečno izvozilo?

Tu ždi v vojni bolnici in se mu dobro godi. Še zdravnik ga ima rad. Vse ti izstakne. Vozil se v razdejano Gorico. V Trst hodi kroat in veseljačit. To so pa le službeni opravki, ki se jim ne moreš ogniti.

Če se pelje v Trst z eraričnim avtomobilom v glavno skladišče po medikamente, je to službena zadeva. Z denarjem v žepu...

Baranta na debelo.

Italijanski ujetniki vekažo od lakote. Za hleb komisa dobijo od njih pelerine iz finega angleškega sukna, za zavojček tobaka zlat prstan. Vse to se v Trstu drago prodaja.

Godijo se prečudne stvari. Disciplin, kakor da se krha. Vojski, ki so se vrnili iz ruskega ujetništva, pripovedujejo takšne, da se sliši kar neverjetno.

— Videl sem tamkaj čuden spreved, ko so mesto zavzeli boljševiki. Po cesti so gnali visoke oficirje bivše carske armade. Namestu svetinj so jim pripeli na prsa čebule. Kot sablje so jim za pas zatakili metle. Ljudstvo se jim je posmehovalo in pačilo, njihovi bivši vojaki so jih vodili na vrhovi kakor teleta. Zunaj mesta so jih postrelili.

Justin pazno poslušal.

— Ti so se nalezili. Kmalu bo konec!

Ze prihajajo vesti o premirju.

Včeraj so izadelili v transportu italijanskih ujetnikov nekaj Čehov.

Preki sod. Pobesili so jih na murve kraj ceste.

Podčastniki so se dali slikati pod vislicami. Za spomin...

In tako živi Justin zopet sredi vojne in se ji vedno spretno trga iz kremplev.

Ves je zaverovan v kupčijo.

Sprlo vseh teh moritev in tega večnega nasilnega umiranja se krepča z nado na skorajšnji konec in z mislijo na bodočnost. Skrbno zbira denar, semtertja ga tudi razmetava v Trstu. Živi, kakor mu nanese prilika.

Včas prijel poveljniku dekle iz Trsta. Ko vozi nazaj, je njegova.

— To je vojna, si govori večkrat. Kdo bi gledal na take malenkosti! Mar sem jaz kriv, da nisem pri ženi?

Slišal je pogovor v bolniški pisarni med nadporočnikom in zdravnikom:

— To je sifilis, moj dragi tovariš. Prav pošten avstrijski sifilis. Naj vas tolaži zavest, da je tretjina avstrijske armade z menoj vred okužena z njim. Ne smatrate tega več za bolezen — ampak za navado, ki se ji ne more ogniti noben avstrijski oficir.

Ze v Postojni se mu je bolezen ponovila. Staknil je nekega neznanca, sanitetnega podčastnika, ki ga je docela potolažil.

— Pojdi no! Prava reč, še Korel ga ima. To se danes ozdravi brez vseh komedij.

Vsak večer mu je v ordinacijski sobi dajal injekcije salvarzana.

— To bolje razumem kakor zdravnik! mu je razlagal. Vsak dan vidim, kako bi ne znal. Preden bo konec vojne, boš zdrav!

S tem se je tolažil. Mislil je na dom kakor na neko nejasno točko, ki se mu kaže skozi vse te nenavadne pošastne stvari. Vržen v sestav vseh teh armad, bitk, mrličev, vlačug, bolezni, nasilstev, se ni niti poskušal braniti vsega tega, ne, še skril se ni. Prilagodil in izkoristil je vsako priliko za svojo blaginjo.

Tudi bolezn se je privadil, kakor da je neko neizogibno poglavje njegovega življenja. Živel je tako, kakor val drugi, ali vsaj kakor večina drugih. Svoje življenje je prepustil vojni, misel in volja sta se podredila poveljem, za nič drugega mu ni bilo skrbeti, nego da čim bolj obvaruje svojo glavo.

In to se mu je posrečilo.

Kakor hitro je bil daleč od svoje žene, se je pričelo ono nežno kopnenje po domu utapljati v nešteto dnevnih opravkov. Komaj je našel toliko časa, da je napisal nekaj besed na karto. Vse tisto, kar je preživel na dopustu in v Ljubljani, pa je bilo sredi vojne mrzlice težko pregledati, da bi se resno pečal s takimi mislimi. Bivanje Ane pri Marti ga je docela pomirjevalo in zdaj se ni bal zanjo.

— Ana je na varnem... Anonimno pismo je bila dobra šola. Prepričan sem, da nikoli še pogledala ne bo drugega.

Toda zase si je pustil odprto karto.

Vojaška poveljništva so podpirala javne hiše. Oficirji so dajali najlepši zgled.

Le takrat, ko je prejel poročilo o Darinkinem rojstvu, se je za hip preplasil, računajoč na poznejši čas. Ko mu je pa zdravnik, katerega je vprašal glede zgodnjih porodov, potrdil njihovo možnost, se je raznežil ter napisal ženi dolgo pismo.

Mahoma pa so pričele prihajati semkaj čudovite novice.

Neki češki polk so razorožili in ga poslali nazaj.

Na francoski fronti so bili Nemci tepeni.

Morda je poveljnik slutil. Neko jutro ga je poklical v pisarno in mu zaupno dejal:

— Železnik, ali hočete iti za nekaj dni na dopust?

Justin ga je pogledal in ni mogel verjeti.

— Teden dni dopusta vam dam. Hočete? No, zinite kaj!

— Seveda, je vzkliknil Justin. Prav rad!

— Toda pod pogojem, da dobro opravite moje naročilo! S seboj boste vzeli dva zavoja. Moja žena vas bo čakala v Ljubljani. Stanovala bo v hotelu "Unionu". Nji boste izročili oba zavoja in tole pismo.

— Nič lažjega kakor to, gospod štabni zdravnik!

Drugi dan se je že vozil v Ljubljano. Predobro je vedel, kaj nosi v zavojih. Lahkomiselno je potegnil pismo iz žepa, odmečal z vžgalico pečat in previdno odprl ovoj. Pismo je bilo komaj čitno napisano, toda počasi ga je le razvolil. Iz njega je zvedel, da nosi s seboj dva mikroskopa in nekaj dragocenih kirurških instrumentov. Vse pošilja ženi, ker je prejel vesti o skorajšnjem koncu — o koncu vojne s porazom; češ, da se gode na fronti neverjetne stvari; če bo čas, ji bo poslal še kaj.

— Haha, se je zasmejal Justin, hoče jih vse kakor rešiti pred Italijani. Patriot! Torej se le kuha! Morda mi niti ne bo treba iti nazaj? Zamislil se je v položaj in ves srečen računal z bodočnostjo.

V Ljubljani je doživel silno presenečenje.

(Dolje prihodajša.)

od vodilnega nevtralnega pasu je bil pač okrenil. Dokler sliši nepretrgan ton, ve pilot, da leti v tisti smeri, v kateri bo prišel varno na letališče, zakaj v tem pasu mora prileteti natančno do oddajne postaje na robu aerodroma.

Brezlični kašipot na letališču Tempelhof je orientiran v vzhodno-zapadno smeri. Že v oddaljenosti 25 km prileti letalo v območje vodilnega pasu. Pilot zasliši znani zvok in krmari letalo, upoštevajoč zanašanje zaradi vetra tako, da se ton nikoli ne preseka niti s točkami niti s črtami. Če zaide iz prave smeri proti severu, se mu oglasijo črtice, proti jugu pa točke. Čim bolj se letalo približa brezličnemu kašipotu, tem glasnejši postajajo znaki in tembolj oster je pas, v katerem se čuje čisti zvok. Kakor hitro letalo preleti brezlični kašipot, pa znaki prenehajo, kakor da bi odrezal in se trenutno nato spet zašlišijo, ko ima letalo postajo že za hrbtom. Pilot torej navzlic megli ali nizko visečim oblakom vsak čas natančno ve, kje je trenutno. Čim se pretrga trajni ton, ve, da je prišel v tisto razdaljo od pristajališča, kjer lahko ustavi motor in spusti letalo proti zemlji.

Brez brezličnega kašipota je pristajanje v megli ali pri nizkih oblakih seveda zelo tvegano. Signalne luči in akustični znaki sicer pilota sicer lahko opozore na letališče, ali natančnega položaja v zraku mu še približno ne morejo tako točno podati kakor brezlični kašipot.

Dosedanje izkušnje z brezličnim kašipotom na berlinskem letališču so prav izvrstne. Pokazalo se je, da letalec, če se prav koncentrira na znake, ki jih prejema s postaje, lahko na nekaj metrov natančno spusti letalo na tla. V kratkem nameravajo slične brezlične kašipote postaviti tudi še na nekaterih drugih velikih letališčih v Evropi in Ameriki, tako da bo novi sistem v najkrajšem času vsestransko preizkušen. (Jn)

Antoine de Courson:

ŠOFER

Avto se je ustavil na skrajnem koncu širokega kostanjevega drevoreda. Neka dama je hlastno stekla k njemu in vstopila.

"Ariana! Vendar že!"

Nemo mu je ponudila roko.

"Tako pozna, Ariana?"

Praj nisem mogla. Strah me je bilo.

"Svojega moža?"

"Da — nekaj je moral zaslužiti. Ze od snoči ne govori več z menoj. Davi, pri zajtrku me je samo srepo gledal. Zdi se mi, da mora nekaj vedeti. Mogoče ima dokaze."

Objel jo je okoli pasu in jo stisnil k sebi.

"Ne, to ni mogoče, srček. Proti nama ni dokazov. Saj ti nič ne pišem, ne telefoniram, še nihče naju ni videl skupaj, in tudi običnem te ne nikoli."

Spustila se je v jok.

"In vendar — zakaj je potem tako čuden?"

"To si samo domišljajš, Ariana. Ali me mar nič več ne ljubiš?"

Pritisnila je poljub na njegovo roko.

"Ljubim te. Toda on je tako nepreračunljiv. Kadar se razardi, ne ve kaj počne. Takrat je vsega zmožen. Bojim se, strašno se bojim, Robert."

"Ne govori tako, Ariana. Govori rajši o sebi, o svoji ljubezni — zadnje čase te tako malo vidim."

Avto je vozil čez Elizejske poljane. Svetlobne reklame so metale svoje pisane sence v samoto voza, da je bil zdaj svetel kakor podnevi, potem pa spet čisto temen. Nato je postalo mirnejše okoli njiju. Avto je zavil v neko stransko ulico in se kmalu ustavil pred majhno hišico v Neuillyju. Zgodnje pomladanske cvetlice so rezko zadisale v večernem zraku, ko sta stopala po ozki vrtni stezi in je Robert odprl vrata svoje hiše.

Avto je oddrdal nazaj proti Parizu.

Nista še minili dve uri, ko so se vrtna vrata odprla in sta spet stopila na samotno cesto.

Tri hiše dalje je stal osamel taksi.

Pogled na borzo v Wall streetu, v kateri so se prerozpočile bombe solzavice in špekulantje so morali po prostu.

"Prost?" je stopil Robert k soferju.

Sofer je prikimal.

Robert mu je velel, kam naj pelje. Nato sta vstopila.

Motor je zabrnel.

Svetli odsevi mesta so prihajali bliže in bliže.

"Hitro vozi," je iznenada pretrgala molk Ariana.

Robert je prikimal.

"Da. O pravem času bova nazaj."

"Počasneje bi lahko vozil."

Rahlo jo je pobožal po roki.

"Nervozna si, ljubica."

Nenaden sunek ju je vrgel naprej. Voz je zavil na pet metrov, zavil na levo in potem spet pognal na prejšnjo hitrost.

"Počasneje naj vozi," je spet dejala Ariana.

"Pusti ga vendar."

"Ne. Če mu ti ne rečeš, mu bom pa jaz."

Nagnila se je k soferju.

Toda s pridruženim krikom je omahnila nazaj.

"Kaj je?"

S široko odprtimi očmi je strmela v soferja.

"Kaj je?"

"On! Moj mož!"

"Strahove vidiš!"

"Ne. Brazgotina za ušesom."

Saj jo poznaš. Natanko sem jo razločila."

Mož pred njima je res imel rdečo brazgotino za ušesom.

"Zašledeval naju je," je zahtevala Ariana. "Opazoval naju je. V smrt naju vozil!"

Robert je potrkal na steklo.

"Slišite, sofer —"

Mož se ni zmenil zanj.

"Hej — vozite počasneje — dama želi —"

Sofer ni odgovoril. Zdelo se je celo, da je še bolj pognal.

Robert se je ozrl k Ariani.

Zakopala je bila obraz v roke in

krčevito ihtenje je s no telo. Tudi on ni v da je bil mož za krm mož. Njegovo vedenj gotina na ušesu — to jima prišel na sled? K svetel odkriti njuno skr In ta samotni avto na cesti?

Treba je bilo hitro niti.

Potegnil je iz žepa "Takoj ustavite!"

Sofer se ni zgenil.

"Ustavite, drugače"

Avto je drvel z nes hitrostjo dalje.

Robert je vzdignil Počil je strel.

"Skrivnostni zločin ilija."

So tiste dni ni v varni listi, "se zdi, da koli čisto pojasnen."

Ljivo je, iz kakšnih na potnika v avtu, ki najboljšim pariškim k morila soferja Boucha

včeraj v bolnici podler ranam. Bouchard, o

trok, je živel v urejen rah in je hotel konec t

ca soferskemu poklicu vo, ker se mu je ušes

stalno slabšala—posta dne do dne bolj naglu

se je bilo, da bo kmalu ma oglušel."

HITROST REX PA Italijanske Lin

Porabil je za vojni dni, trinajst ur in os set minut. Povprečna bila osemindvajset po indevedeset vozlov. I ve je vozil po sedem milij na dan. S tem parnik "REX" "Plat tlanika.

Brezlični kašipot za letala

Megla ni samo hud sovražnik morjeplovbe, ampak tudi raznega prometa. Tiste mesece, ko rada lega megla na zemljo, so bile doslej redne zračne zveze popolnoma nemogoče. Če je poslednji trenutek javilo pristajališče meglo, se je moral polet odložiti. Slične nerednosti in nezanesljivosti zvez pa zračnemu prometu neizmerno škodujejo. Zaradi tega si tehnika že od svojega početka letalskega prometa prizadeva, da bi meglo na kakšen način premagala, bodisi, da bi se ji posrečilo pregnati jo za tisti čas, ko letalo pristaja, ali pa spraviti letala na kakšen način skozi meglo varno na zemljo. Na prvi način se bo težko kaj doseglo, ker megla navadno ne leži tako lokalno, da bi bilo mogoče poljubno kje napraviti luknjo vanjo. Precej uspeha pa obeta drugi način. Tukaj prihajajo v prvi vrsti v poštev brezlični signali, ki se jih letalstvo s pridom poslužuje že od vsega početka.

Berlinska tvrdka za radiotehniko Lorenz, ki je znana tudi po svojih odličnih radiofonskih oddajnih postajah, je konstruirala pripravo — imenovali jo bomo brezlični kašipot — ki omogoča letalom varno pristajanje tudi v najgostejši megli. V bistvu gre za majhno radio postajo na kratke valove, ki oddaja na posebno izobilkovani anteni.

Lorenzov brezlični kašipot poskušajo zdaj na berlinskem prometnem letališču Tempelhof. Oddajna postaja je napravljena v majhni lopi na robu aerodroma. Pred hišico je nekoliko višje leseno ogrodje, ki nosi sredi kvadratno oddajno anteno v obliki navpične palice. Antena je spojena po visokofrekvenčnem kablu z oddajnimi aparati. Začasno obratuje kašipot na valovni dolžini 8 m, oddaja pa se slišen ton 1250 Hertsov (tresljajev) na sekundo. Desno in levo od antene, ki jo večak imenuje "navpični dipol" in katere dolžina je točno enaka polovici valovne dolžine, to je 4 m, sta vzporedno montirana še dva popolnoma enaka dipola, ki pa sama ne izžarjata valov, ampak učinkujeta samo kot reflektor, kot arcalo, s katerega se odbijajo valovi v zaželeno smer. Vsa naprava ustreza namenu kašipota, ki pilotu skozi meglo in oblake varno kaže pot na letališče.

Princip brezličnega kašipota je znan že blizu 20 let. Nova je samo uporaba kratkih valov. Znano je, da navpična antena izžarja električne valove v obliki krogle na vse strani, tako da se znaki v vseh smereh enako glasno slišijo. S pomočjo reflektorja, za katerega služita dva enako ugašena dipola na obeh straneh prave antene, pa se dajo električni valovi osredotočiti v obliki ozkega snopa žarkov samo v eno ali drugo smer. Električni reflektor namreč deluje

prav tako kakor optični reflektor v žarometu. S pomočjo električnega reflektorja se da doseči, da se oddajna postaja dobro sliši samo v neki določeni smeri, v drugi pa zelo slabo ali pa sploh ne. S kratkimi valovi je mogoče pas dobrega sprejema izredno ostro omejiti. Ze iz tega vidimo, da se bodo dali na ta način usmerjeni kratki električni valovi uporabiti kot nekakšna nevidna pot v zraku, ki jo bo letalo lahko sledilo, če se opremlja s primernimi registriranimi instrumenti. Lorenzov brezlični kašipot je tako urejen, da izžarja antena valove v dveh strogo nasprotnih smereh. Izkoristi se pa to svojstvo z naslednjim duhovitim trikom:

Reflektor oddajne postaje ne pustijo žareti neprestano, ampak le v določenih presledkih, ki sledijo v nekem dogovorjenem ritmu. Posledica tega je, da se v eni smeri, v kateri žari reflektor, slišijo samo točke, v drugi pa samo črte Morzejevih znakov. V pasu, v katerem je učinek obeh žarkov reflektorja enak, se pa zlijejo točke in črke v zdržen, neprekinjen zvok.

Iz opisane ureditve sledi praktično naslednje: Kakor hitro prileti letalo v pas med obema žarkoma brezličnega kašipota, zasliši pilot v slušalkah svojega sprejemnega aparata, trajen zvok. Če se iz te smeri umakne nekoliko na levo ali na desno, zasliši pa točke, oziroma črte Morzejevih znakov, v katero stran

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, alovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA Č S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČ V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, enake delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTE

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 6964

Chicago, Ill.

Tam se dabo na delo tudi vsi ostali